

Pannon Egyetem
Intézményi Tudományos Diákköri
Konferencia
2012

Szalafő az Őrség szívében

Készítette: Törő Eszter IV. évfolyam

Témavezető: Tóth Éva tanársegéd

Pannon Egyetem Georgikon Kar Gazdasági és Társadalomtudományi Tanszék

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Szalafő történelmének áttekintése	3
3. Szalafő története a honfoglalástól	5
4. Népviselet, nyelvjárás	7
5. A jelen	8
6. Látnivalók	9
6.1. Növényvilág	9
6.2. Állatvilág	10
6.3. Tanösvények	10
6.4. Helyi nevezetességek Alsószertől Pityerszerig	11
7. Szalafő vonzereje	13
7.1. A vizsgálatok módszere	13
7.2. Személyes interjú	14
7.3. Kérdőíves felmérés	14
8. Kérdőívek kiértékelése	16
8.1. Szalafő a szerek világa, a nyugalom kis szigete	16
8.2. Szalafő, ahonnan a Zala jó	17
8.3. Pityerszer, faluban a falu	17
8.4. Programok	18
8.5. Modernkori tájékozódás	18
8.6. Kicsik is, nagyok is	19
8.7. Szálláshelyek, szállásadók	19

8.8. Megközelíthetőség.....	20
8.9. Vendégszeretet	21
8.10. A kitöltők véleménye, demográfiai adatai	22
9. Személyes interjúk	23
9.1. Interjú Gergócs Miklóssal- Szalafő legrégebb óta működő tökmagolaj üőőjéről.....	24
9.2. Interjú Batha Pállal- az őrségi magolajok készítőjével.....	25
10. Riportok értékelése.....	27
11. Következtetések, javaslatok.....	29
12. Összegzés.....	30
13. Irodalomjegyzék.....	32
14. Mellékletek	33

1. Bevezetés

Az Őrség a Dunántúl délnyugati sarkában, három országhatár találkozásánál, Vas megyében található. Az Őrség hazánk természeti kincsekben egyik leggazdagabb tája. Csendes, nyugodt környezete, az évről évre bővülő programkínálat egyre több és több embert vonz erre a vidékre.

Szalafő, az alig 200 főt számláló falucska az Őrség szívében található. Nemcsak természeti kincsekben gazdag, hanem kulturális látnivalóban is bővelkedik. Ebben a kis faluban élek születésemtől fogva.

Amikor általános iskolás kirándulásaink alkalmával az országot jártuk és megkérdezték, hogy honnan jöttem, és azt feleltem, hogy Szalafőről, kérdőn néztek rám. Amikor Keszthelyre jöttem és bemutatkozásnál említettem, hogy szalafői vagyok, már a kérdő tekinteteket vártam, ennek ellenére sokan mondták, hogy tudják hol van, nagyon szép hely, esetleg jártak is itt. De, ha azt mondtam Őrség, már mindenki tudta miről van szó. Vajon mi változhatott? Valóban többen ismerik most az Őrséget, mint tíz évvel ezelőtt?

Szeretek itt élni, és kíváncsi vagyok arra, hogy mi az, ami az embereket idevonzza és itt tartja, hiszen kétségtelenül van az Őrségnek –és Szalafőnek is- egy sajátos varázsa, ami megfogja az ide látogató utazót. TDK dolgozatom témaválasztásakor is ezek a kérdések keringtek bennem, így nem volt kérdés a cím: Szalafő az Őrség szívében. Mindenképpen olyan témát szerettem volna választani, amivel szívesen foglalkozom, és amiben otthon vagyok.

Vizsgálódásaim során a múlt megismerésén és az emberek véleményén keresztül igyekszem választ találni a jelen kérdéseire. Célom, hogy megismerjem az emberek véleményét, és ezáltal átfogó képet kapjak a falu fejlesztési lehetőségeire, valamint szeretném megismertetni másokkal is Szalafő természeti és kulturális kincseit.

Kutatásom forrásául szakirodalmat, helyi kiadványokat, a helyi turizmussal foglalkozókkal készített riportokat, kérdőíveket és természetesen a saját tapasztalataimat hívtam segítségül.

2. Szalafő történelmének áttekintése

Nem könnyű a múltat felkutatni, még akkor sem, ha több írásos emlék is a rendelkezésemre áll. A legátfogóbb művet Nemesnépi- Zakál György készítette az Őrségről, 1818-ban, melynek teljes címe: *Eőrségnek Leirása ugymint: Annak Természete, Története, Lakosai ezeknek szokásai, nyelvszokása a' mellyeket össze szedegett Nemes-Népi Zakál György: 1818-dik Esztendőben.*

A mű nem jelent meg nyomtatásban, így feledésbe merült, s csak az Őrséggel foglalkozó kutatók tudtak róla. A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában bukkantak rá, mintegy 150 évvel később és 1985-ben az Őrségi Baráti Kör révén jelent meg nyomtatott formában. A mai napig a legteljesebb műnek tartják az Őrségről. Több szerző is felhasználta könyvének elkészítéséhez, melyekre én is támaszkodhattam szakdolgozatom elkészítésénél.

Az Őrséggel kapcsolatos leírások szinte kizárólag a magyarok bejöveteletől tárgyalják a vidék történetét, így hát én sem tehetek másképp. Nem szeretnék túlságosan mélyre ásni a múlt rejtekében, így csak nagyvonalakban ismertetném az Őrség, illetve Szalafő történelmének főbb momentumait.

Elsőként fontosnak tartom bemutatni azt, ami a leginkább megkülönbözteti e vidéket a többitől: a szeres település szerkezet kialakulását.

„Arra vonatkozólag, hogy a honfoglalás alkalmával milyen magyar törzsek ütöttek tanyát, az Őrség múltját ismertető adatok nyújtanak némi felvilágosítást. E szerint az Őrségje, Öcsöb (Usboá) és Őse nemzetségből származnak az őrségiek. Anonymus szerint a honfoglaló magyarok Csepel- szigetről indultak és három oszlopban haladtak a Duna területén. Az egyik sereg Öcsöb és Őrse vezetésével Veszprém elfoglalása után Vasvárig nyomult előre, s bevette a római korból fennmaradt erődöt. Egy másik csoport a Rába és Rábca elfoglalása után Kőszegig nyomult.” (Csiszár K., 1996)

Miután a honfoglaló magyarok elfoglalták Nyugat-Magyarországot, céljuk egyike volt a védelem kiépítése a stájerekkel szemben, másrészt innen könnyebben behatolhattak a szomszédos területekre.

A védelem érdekében a XI. században őrállókat telepítettek ide, akik saját költségükön védték a nyugati kaput. Cserébe nemesi kiváltságokat élvezhettek.

Az őrállók a letelepedésük színhelyének kiválasztásánál nemcsak a természeti adottságokat, hanem a védelmi szempontokat is szem előtt tartották. Ezért a Zala és a Kerka völgyét választották telephelyül.

A vízpartok ingoványossága miatt a domboldalakon alakították ki szálláshelyeiket. Ehhez a dombot borító erdőség egy részét kiirtották így jutva házhelyhez és szántóföldhöz. Így alakult ki tehát az úgynevezett szeres település. A domboldalakon létrehozott házcsoportokra azért volt szükség, hogy a védelmet kevés számú őrálló is biztonsággal el tudja látni. Az egyes szerek egymástól távol esnek, akár különálló falvaknak is tekinthetők, nagy területet foglalnak el. Minden házhoz tartozott/tartozik kert, gyümölcsös.

A telekvégekről gyalogutak indulnak, melyek összekötik az egyik szert a másikkal, a patakkal vagy az erdővel. (Csiszár K., 1996)

A kerítés nem volt jellemző és nem jellemző ma sem, legfeljebb élő sövénnel vannak elválasztva egymástól az egyes telkek, ezt nevezik *gyepűnek*.

A jelenlegi települések szerkezetében lényeges változás nem történt, csupán az építkezés módja és anyaga változott meg.

Tipikusan szerez település az Őrség fővárosaként emlegetett Őriszentpéter és Szalafő is.

3. Szalafő története a honfoglalástól

Szalafő feltehetőleg a honfoglalás utáni években jött létre (950). Kezdetben a fejedelmi örök, majd az államalapítást követően a királyi örök székhelye volt a XIV. század végéig. Egyes említések szerint Szalafő központi szerepet töltött be az Őrségben.

Az őrségiek- így a szalafőiek is- többször voltak kitéve ellenséges támadásoknak a XI-XIII. század között. 1050-ben például Henrik, I. András megtámadva, seregét a Zala forrásvidékére- Szalafő környékére- irányította és innen haladt az ország belseje felé. Kísérlete azonban nem zárult eredményesen.

Mivel a 13. században a gyepűrendszernek már nem volt hadászati jelentősége, ezért csökkent a királyi örök szerepe is. Szalafő sem töltött már be központi szerepet, helyette ez a szerepkör Őriszentpéterre kezdett áttevődni a templom létesítése és a Csákány- Muraszombati út szerepe miatt.

Bár a gazdasági élet is átalakulni látszott, a szalafőiek mégsem követték, nem váltottak át a 2-3 nyomásos földművelésre, továbbra is az irtáskultúra és az állattenyésztés jövedelméből éltek. (Szalafő története, 2000)

Ez a gazdálkodási mód alakította ki a szereket. Szalafőn hét szer jött létre, melyek mai elnevezése: Alsószer, Templomszer, Gyöngyösszer, Csörgöszer, Papszer, Felsőszer, Pityerszer.

A mezőgazdasági termelés célja nem a piaci eladás volt, hanem az önellátás. Mivel a föld rossz termőképességű (átlagosan 10 aranykorona értékű, kötött agyagtalaj), ezért az állattenyésztés volt a meghatározó, ezen belül is a szarvasmarhatartás.

Az itt élő családok aránylag nagy birtokokkal rendelkeztek, ezeken megtalálható volt erdő, szántó és rét. A nagy birtok szükséges volt, mert csak ezen tudtak megfelelő mennyiségű terményt előállítani a család számára, a föld terméketlensége miatt.

A XIX. századtól lehetőség nyílt piaci értékesítésekre. (Az Őriszentpéteri Kistérség Területfejlesztési Koncepciója és Programja, 2002)

Az 1886-ban született *Pável Ágoston válogatott tanulmányai és cikkeiből* információt kaptam arra vonatkozólag, hogy miket gyűjtöttek és adtak el a szalafőiek, amolyan kiegészítésképpen.

Az itt élő emberek az 1900-as évek elején tudtak a Szalából halat fogni, sőt még rákot is. 200-250 rákot is meg tudtak fogni egy éjszaka alatt, ami nekem soknak tűnik, mivel manapság már víz is alig van a patakban, nemhogy rák. Csak az apróbb rákokat ették meg főve, a nagyobbakat 8-60 fillérért eladták. Fogtak még pézsmapatkányt (pocok), melynek bőrét értékesítették, valamint nagyobb vadakra is vadásztak, így őzre, szarvasra, rókára, görényre, borzra, patkányra, nyulakra, fogolyra.

Főként a Vendvidéken, Szlovéniában és néhány határ menti faluban volt divatos a rigófogás, így Apátistvánfalván, Farkasfán és Szalafőn is. A szalafőiek a farkasfai szomszédaiktól tanulták meg a rigászást. Nagyjából négy rigászással foglalkozó ember élhetett az 1940-es években Szalafőn. Kétféle rigóra vadásztak: a közönséges fenyvesmadárra, amit *tótrigunak* neveztek és a *szercegetűnek* nevezett rigófajtára. Ha sikeres volt a vadászat naponta 20- 30 példányt is magukénak tudhattak, melyet vagy a farkasfai kereskedőnek adtak el vagy a szentgotthárdi piacon értékesítették 20-30 fillérért darabját. Maga a nép nem fogyasztotta el a rigót, csak akkor, ha nem tudta eladni, ilyenkor pörköltet készítettek belőle. Az eladott rigót a módosabb ínyencek fogyasztották, általában sütve, szalonnával.

Nem csak állatokat vadásztak és adtak el, hanem gubacsot, makkot, seprűfüvet, nyírfavesszőt, fűzfavesszőt, mogyorófa vesszőt, fák kérgét, fagyöngyöt, fenyőtobozt, mohát, gombát is gyűjtötték és hasznosították.

A gubacsot eladták, de használták ruhafestésre is. *„Forró vízben megfőzik, levébe belemártják a vászonruhát néhány percre, aztán kiviszik a tópartra, és ott lágy sárral félcenti vastagon bekenik. Három napig a földön hagyják, benne a fekete sárban, teknővel vagy ruhával letakarva, hogy sötét helyen legyen. Akkor tisztára mossák. Ha a sározás szép egyenletes volt, akkor szép fekete lesz a ruha. Idővel persze fakul, illetőleg vörösül.”* (Pável Á., 1976)

A makk: *„értékes portéka, mert jó kövér lesz tőle a disznó.”* (szalafői szólás)

Nyír és fűzfavesszőből kast kötnek, nyírfából seprűt is. Mogyorófából készül madárijesztő, illetve a különböző eszközök nyele, pl. villa, kapa, stb.

A fák kérgéből (különösen a hársfáéból) „kötelet” készítettek. A lefejtett kérget megáztatták, majd összefonták, használták *„boronán, istrágnak, szekérodalfa összekötésére”*. (Pável Á., 1976)

A gombászásnak ma is nagy hagyománya van az Őrségben, talán ez az egyetlen dolog, amit ma is sokan gyűjtenek, nemcsak eladásra, hanem saját felhasználásra, illetve kedvtelésből.

Ha sok a csapadék és meleg az idő, hamar előbújnak a legkedveltebb gombafajok: a galambgomba (*galambica*), rókagomba (*nyulica*), és mindenki kedvence az ízletes vargánya. Az ismertebb fajokon kívül még számos ehető faj megtalálható az Őrségi erdőkben pl. a királyvargánya vagy az úrgomba. A légyölő galócát (*gébergomba*) a régi öregek rovarirtásra használták, édes tejben megfőzték és egy rossz edényben kitették, hogy a bogarak elpusztuljanak tőle.

Mivel a terület egy részét mindig felhagyták erdőnek, így nagy jelentősége volt az erdőgazdálkodásnak. *„Lombot az erdőből kihozni tilos, mert trágyázza a földet, de a nép mégis hordja az erdők óriási kárára.”* (Pável Á., 1976) Általában a kihordott leveleket szalmával keverve alomnak használták.

Az 1970-es évek elején az Erdőgazdaság 40 hektárnyi erdőt meghagyott eredeti állapotában, így akarván bemutatni, hogy mi lesz az erdőből, ha nem művelik, valamint tudományos kísérleti célt is szolgált. Valaha sikefajd és nyírfajd is élt itt, de mára már végleg kiveszett. Az erdő állománya bükkből, fenyőből és gyertyánból tevődik össze. A mai napig érintetlenül hagyott erdőrészlet az Őserdő nevet kapta, mely fokozottan védett természetvédelmi terület.

4. Népviselet, nyelvjárás

Az őrségi népviselet korántsem volt olyan díszes, mint a kalocsai. Nemcsak a test megóvását szolgálta, hanem a viselője vagyoni és jogi helyzetére is lehetett következtetni a ruha stílusából. A férfiak ruhája díszesebb volt, mint a nőké. A nőknek 3 ékességük volt: a párta és a mellű, melyek gyöngyökkel és pillangókkal voltak díszítve és a sárga vagy piros csizma. Az 1850-es években divattá vált a parasztszoknya, fehér inggel, melynek ujját csipke díszítette. Télen az ing felett lajbit viseltek, nyáron feszes réklit vagy bő ujjú röpikét. A blúz fölé kendőt kötöttek, nyakukba szalagot, a felső szoknya fölé csipkével díszített kötényt kötöttek. (Csiszár K., 1996)

A férfiak derekukon bőrdolmányt, fejükön kalapot vagy kucsmát viseltek. A hideg ellen ködmönnel védekeztek. A prémes mente hadi- vagy ünnepi ruha volt, ahogy a vörös vagy fekete öv is. *„A lábakon viselnek térdig érő sarukat, botskort, bakkancsot, amelyet topánkának neveznek.”* (Nemesnépi, 1818)

Az I. világháború után az anyagi szűkölködés miatt átváltottak a viszonylag könnyen beszerezhető és olcsóbb városi ruhák viselésére. (Csiszár K., 1996)

A népies ruhák viselése mára teljesen eltűnt az emberek életéből, nem úgy, mint az ízes Őrségi tájszólás. Mivel a nyelv lassabban változik, mint a hagyományok, szokások, ezért az Őrségi emberek a mai napig nyelvükben őrzik a táj jellegzetességét.

Kedvelik a rövid magánhangzókat és a szóvégi ó, ő helyett u, ü hangokat ejtenek. Pl. bíró- „biru”, ásó- „ásu”, idő- „idü” stb.

Az i-zés a második szótagban és ragokban, képzőkben van jelen. Pl. legény- „leginy”, szegény- „szeginy”, beszélt- „beszit”. Az ü-zés jellemzőbb. Pl. kimegy- „kümegy”, felső- „fösü”, külső- „küsü”, fizet- füzet.

Az e és á hangokat zártabban ejtik a helyiek.

Jellemző, hogy a határozóragok nem illeszkednek (- val, -vel, -nál, -nél, -hoz, -hez, -höz) pl. kapával- „kapáve”, Ferihez- Feriho, Ferinél- „Feriná” (Dömötör S., 1987)

Azt, hogy Zsoldosék, Rókáék, Galambosék az Őrségben az összefoglaló –ék képző helyett többes számban használják Pl. Zsoldosok, Rókák, Galambosok.

A végett és a miatt névutó között nem tesznek különbséget.

Az őrségiek szókincsében tükröződik a német és kisebb mértékben a szláv hatás is. Ennek bizonyítéka Pl. kurigla- szénvonó németül Krucke, vagy a szamalu, ami szintén a szénvonónak egy használatos alakja. A disznósajt neve pl. prэшurka, ami németül Presswurst, a lepke itt pergyuka, ami feltehetőleg szláv eredetű. (Csiszár K., 1996)

Az őrségi nyelvhasználatot úgy a legkönnyebb megérteni, ha kis időt eltölt az ember a helyi idősök társaságában történeteiket hallgatva. Rengeteg tárgynak, eszköznek van külön őrségi vagy őrségies neve, melyet a köznyelvben másként hívnak. Pl. mokus „mukucs”; „ludvérc”- lidérc, „pattogufa”- boróka, „grábla”- gereblye, „szecsku”- szöcske.

5. A jelen

Őseink számos emléket hagytak nemcsak az őrségiekre, hanem ránk szalafőiekre is. Múltunkat és jelenünket színesítik a mondák, történetek és a ránk maradt tárgyi emlékek is, melyek a turizmus alapját képezik Szalafőn.

A kistérségi projektekre tett javaslatok 2007 és 2013 között két fő fejlesztési irányt jelölnek meg az Őriszentpéteri kistérségben, tehát Szalafőn is. Az első ezek közül *„a tájgazdálkodás, amely az erdő- és mezőgazdasági termékek helyi feldolgozását (pl. tej- és hústermékek, tők, szilva, alma, faipari és bútorigipari termékek, stb.), illetve a hagyományosnak mondható iparágak (pl. fazekasság, fafaragás, vesszőfonás, stb.)”* (Terra Stúdió Kft., 2005) fejlesztését célozza. A másik alappillér, mely a térség megélhetésének jövőjét szolgálja a turizmus, ezen belül is az aktív- illetve az ökoturizmus. Ugyanakkor nem létezhet egyik a másik nélkül. A turizmus csak úgy fejleszthető, ha kiépül a megfelelő turisztikai infrastruktúra, azonban a hagyományok és táji értékek megőrzésével, hiszen ezek képezik a térség legfőbb vonzerejét. (Terra Stúdió Kft., 2005)

Szalafő község nagy előrelépéseket tett az elmúlt évtizedben a falu színvonalának emeléséért. Nemcsak az emberek gondolkodásmódja, szokásai változtak nagyot, hanem a falu képe és vonzereje is. Míg az 1990-es években még a mezőgazdaság jelentette a helyiek legfőbb megélhetési forrását, mára ez teljesen átalakulni látszik. A falusiak nagy többsége nem, vagy csak alig foglalkozik már növénytermesztéssel és még kevésbé állattartással. Háztáji kiskertet is már csak többségében az idősebbek gondoznak, szemben az 1970-es évekkel, amikor még a föld és az állat volt a legnagyobb kincs.

A helyiek fokozatosan hagyták el a mezőgazdasági munkákat, mondván, hogy „nem éri meg”, hiszen a városban olcsóbban és nagyobb biztonsággal beszerezhető minden. Sokszor nehezítette

meg a helyi gazdák életét az időjárás, a vadkár, a sok fáradtságos munka nem hozta meg gyümölcsét. Egy másik indok, hogy a fiatalabb generáció „nem akarta a földet túrni”, inkább elment a közeli gyárakba (Pl. Szentgotthárd) dolgozni és a munka mellett kevés ideje maradt a földművelésre, állattartásra. Sokan elvándoroltak a környékről.

Napjainkban a két megjelölt fejlesztési irány közül (tájkazdálkodás, turizmus) egyértelműen a turizmus fejlesztésére fektették a hangsúlyt. Számos igényes szálláshely létesült.

2012- ben több, mint 20 fő foglalkozik fő- és mellékállásban falusi turizmussal az alig több, mint 200 fős településen.

Mi az, ami biztosítja a megélhetést az turizmussal foglalkozónak? Mi az, ami idevonzza az embereket? Vegyük sorra Szalafő nevezetességeit, érdekességeit.

6. Látnivalók

A táj különleges hangulatát őrzi, az országban egyedülálló szerves település szerkezet, mely önmagában is egy látványosság. Ehhez társul még, hogy Szalafő és az Őrség olyan különleges természeti kincsekkel rendelkezik, melyek okot adtak arra, hogy Nemzeti Park létesüljön e területen. Már 1978-ban rájöttek, hogy a területen megtalálható természeti értékek megóvásra szorulnak, ezért Tájvédelmi Körzetnek jelölték ki. 1998-ban Natúrpark, majd 2002-ben hazánk tizedik Nemzeti Parkja lett az Őrségi Nemzeti Park.

6.1. Növényvilág

Az Őrség mintegy 63%-át erdők borítják, így a legmeghatározóbb növényfaj a fa. A legjellemzőbb erdőtípusok az erdeifenyvesek, bükkösök és gyertyános- tölgyesek, a patak mentén pedig az égerligetek. Főként az erdeifenyvesek mélyén lelhetők fel olyan lágyszárú növényfajok, melyek hazánkban csak ezen a területen találhatók meg.

Második legnagyobb területet a rétek foglalják el, melyek kivétel nélkül emberi hatásra keletkeztek. Számos, az Alpokból származó ritka növényfaj él ezeken a réteken.

Az egyik leglátogatottabb erdőterület az Őserdő (lásd. előzőekben).

A védett növényfajok száma száz fölött van, s közülük több olyan is van, melyek kizárólag ezen a területen megtalálhatóak.

Az erdeifenyvesekben jellemző fajok a korpafüvek, páfrányok, megtalálható valamennyi körtike fajunk, a henyeboroszlán, a csarab. A tájképet jellegzetessé teszi a lucfenyő megjelenése. A tőzegmoha lápokban 16 tőzegmohafaj, a kereklevelű harmatfű, a tőzegeper, a vidrafű fordul elő. A

láprétek virága a buglyos szegfű, a sárgaliliom, a csillagos nárcisz, a szibériai nőszirm, kornis tárnics és számos hazai orchidea faj. A kaszálóréteken a szőrfű, a szártalan kankalin, az agárkosbor, a réti kakukkszegfű, az enyvesszegfű, a terebélyes harangvirág, a szártalan bábakalács, az őszi fűzértkeercs található meg nagyobb számban.

A réteken és erdőkben is nagyszámú gombafaj található. (Az őriszentpéteri Kistérség Területfejlesztési Konceptiója és Programja, 2002)

6.2. Állatvilág

Az állatvilág sokszínűségén is érződik az Alpok közelségének hatása. Hazánk lepkékben leggazdagabb területe az Őrség. A gerincesek közül is sok értékes állatfaj fellelhető, így például a sárga hasú unka, az alpesi götte, a haris, a fehér gólya, a darázsölyv, a tüzes fejű királyka, a süvöltő és a keresztcsőrű.

A védett állatok mellett megtalálhatók apró vadak és nagy vadak is. A vaddisznó és szarvas által okozott mezőgazdasági kár jelentős. (Az őriszentpéteri Kistérség Területfejlesztési Konceptiója és Programja, 2002)

6.3. Tanösvények

Az Őrség területén 10 tanösvény található, melyek közül 3 érinti, illetve keresztül megy Szalafő területén.

A Szala menti tanösvényen a látogatók a Szala patak környékének élővilágát ismerhetik meg. Az eligazodást irányító táblák, illetve az országos kék turistajelzés segíti. A tanösvény Szalafő központjából indul, és Őriszentpéteren, az Őrségi Nemzeti Park keserűszeri vendégházánál végződik. Csak gyalogosan járható be.

A tanösvény hossza: 3,8 km

A Felsőszeri tanösvényen az Őrség népi építészetének sajátos világába nyerhetnek betekintést a túrázók. A Szalafő-Felsőszeri buszvárótól Szalafő-Pityerszerre vezet át a látogatókat. A felsőszeri rész autóval is bejárható, a Pityerszerre átvezető terepi szakasz csak gyalogosan. A tájékozódást irányító táblák segítik. Hossza: 1,7 km

A Körtike tanösvény Szalafő környékének jellemző élőhelyeit, természeti értékeit mutatja be. Szalafő-Csörgöszerről indulva, Szalafő-Pityerszerre, a népi műemlék együtteshez vezet át a látogatókat. Gyalogosan, kerékpárral, szekéren egyaránt bejárható. Az eligazodást irányító táblák segítik. (www.onp.nemzetipark.gov.hu)

6.4. Helyi nevezetességek Alsószertől Pityerszerig

Szalafőn a természeti látnivalókon kívül, számos kulturális és hagyományőrző programmal, illetve szinte minden szeren helyi látványossággal találkozhat az ide látogató.

Őriszentpéterről érkezve az első szer az Alsószér. A faluba érkezők első látképe az Alsószér határában lévő szürkemarha állomány, melyet az Őrségi Nemzeti Park tart fenn. Alsószeren is végig halad a Szala menti tanösvény.

2011 májusában több mint 222 millió forint pályázati pénz felhasználásával népmesepark felépítését tervezte az őriszentpéteri Népi Mesterségek Műhelye Egyesület. Az egyesület egy az egész család számára tartalmas kikapcsolódást biztosító lehetőséget tervezett. Céljuk, hogy a látogatókat bevezessék a magyar népmesék különleges világába, a projekt azonban csaknem fél éve szünetel anyagi okokból.

Az úton továbbhaladva Templomszerre érünk, ahol a falu központja található. Itt található a falu életfája, melyet a helyiek találtak a Szala patak partján kidőlve 2009-ben. Az Életfa egyik érdekessége, hogy 7 ága van, éppen annyi, ahány szer található Szalafőn. Lugosi Arnold polgármester Milkovics Jenő baranyai fafaragót –aki évek óta látogatja az Őrséget- kérte fel az életfa kifaragására. A mester a Szalafőt jelképező szimbólumokat és a hagyományos életfákon is megjelenő motívumokat faragta a fára. Bár nem olyan tipikus életfa, mint amilyen a többi, mégis annak nevezhető, hiszen a rávéssett díszítő elemek mind az életet, gyarapodást szimbolizálják.

Az életfa alján körbefutó hullámvonalak és a halak a Szala patakot szimbolizálják. A tulipán a lányokat, asszonyokat, a virág a gyermekeket jelképezi, a körbefutó növényi motívumok a helyi jellegzetes növényeket- tők, makk, szőlő- mutatják be. A hét ág a hét szer jelképe, melyeken megtalálható a szarv, a vargánya, a templom, valamint a szerek elnevezései. (www.orszemfogado.hu)

Rögtön az életfa mellett megtekinthető a jégverem, melyet abban az időben, amikor még használatban volt, a közeli folyókról hozatott jégtáblákkal töltötték meg, s mintegy hűtőházként szolgált a meleg időkben is.

Alig 100 méterre található az életfától és jégveremtől a szer nevét adó református templom, melyet 1839-42 között építettek, melyben a falusiak is részt vettek. Legenda is fűződik hozzá, miszerint a templom alapját a felsőszeriek ásták ki, úgy, hogy feléjük nézett a torony alapja. Az alsószeriek és gyöngyös-szeriek ezt rossz néven vették, ezért egyik éjszaka újraásták az alapot, megcserélve ezzel a torony helyét. A templomon Nyugat -(Felsőszér felől) és Kelet (Alsószér) felől is van egy-egy bejárat, s az alsószeriek és a felsőszeriek is a feléjük néző bejáratot használták.

Templomszer soron következő látnivalója a Ferencz porta. Tibor és felesége Kriszta 1989-ben költöztek Szalafőre Budapestről. Céljuk az volt, hogy a nagyváros helyett vidéken, a természethez közel alapítsanak családot. Kezdetekben állattartással, majd házilag készült tejtermékek (sajtok,

tejfől, túró, vaj) árusításával foglalkoztak, manapság mindemellett több összkomfortos lakás formájában szállás lehetőséget is biztosítanak látogatóiknak. Bár nem állnak ellenőrzés alatt, a gazdaságban megtermelt hús, tojás, és tejtermékek bio minőségűek.

A portán megtekinthetők a háziállatok és tartási körülményeik, valamint az állatok körül végzett mindennapos munkák: etetés, fejés, legeltetés; az idénymunkák: kaszálás, szénabehordás, kazalrakás, trágyázás, stb. A vállalkozó kedvűek akár be is kapcsolódhatnak az aktuális munkákba. Az állatok istállója és karámfjai úgy lettek kialakítva, hogy a látogatók megcsodálhassák, vagy akár meg is simogathassák az állatokat. Az állatállományt magyartarka szarvasmarhák, kecskék, tyúkok, macskák, kutyák, nyulak, csüngőhasú sertések képezik. (www.ferenczporta.hu)

Templomszert bejárva az utolsó nevezetesség a Szalafő legöregebb kocsányos tölgye, mely a Gatter Fogadó, vagyis az egykori fűrészüzem udvarán áll. A fa nagyjából 200 éves, kerülete 558 cm, magassága 27 méter és kiváló egészségnek örvend.

A központban található még a tejüzem és az Őrszem fogadó, mely többségében helyi munkaerőt foglalkoztat.

A soron következő szerek Gyöngyös szer és Csörgőszer. Gyöngyös szeren csak egy helyi család él (3 fő), a többi ház nyaralóként működik.

Érdekes ellátogatni a csörgőszeri tökmagolaj ütőbe, amelyet Jakosa Antal épített 1935-ben. A tökmagolaj készítés tudománya apáról fiúra szállt a családban és ma is ugyanazzal a technikával készül. Amíg nem volt a faluban ez a tökmagolajütő, addig a helyiek a szomszédos Vendvidékre hordták a tökmagot, hogy ott készítsenek belőle olajat.

A tökmagolaj készítés művelete a következőképpen zajlik: a száraz tökmagot ledarálják, majd forró vízzel, kevés sóval masszává gyúrnak egy fateknőben. A következő fázis a pirítás. A pirított masszát egy lyukacsos edénybe öntik, azt pedig satuba szorítják. A kerékhajtás nehéz munka, ezt a férfiak végzik. A bádogsajtárba csorgó olajat kis szitán szűrik meg. A satuban visszamaradt, kipréselt maradékot pogácsának hívják. Állatokkal etetik meg, horgászok csalinak használják. Szokás úgynevezett tökmagolaj másodját készíteni belőle. Ehhez a pogácsát összetörik és étolajat öntenek rá, így áll 24 óráig. A továbbiakban úgy dolgoznak vele, mint a ledarált tökmaggal. Az őrségi konyhában a különböző saláták; káposzta-, bab-, krumpli-, fejes saláta ízesítésére szívesen használják a tökmagolajat. (Szalafő története, 2000)

A dédunoka, Gergőcs Miklós elődei kéziszerszámaiból, használati eszközeiből a pajtájában amolyan kis házi múzeumot rendezett be.

Szentgotthárd felé haladva Papszerre érünk, ahol a „Pusztán” egy erdélyi asszony, Nusi kézzel készített gyöngy ékszereit, valamint kézzel festett ládáit, használati eszközeit csodálhatjuk, illetve vásárolhatjuk meg.

Ha nem kanyarodunk el Papszer felé, az úton továbbhaladva már csak két szer vár minket látnivalóival.

Felsőszeren az újabban nagy divattá vált olaj- termékeket vásárolhatjuk meg két helyen is. A Batha- portán a tökmagolaj készítés művelete szintén megtekinthető, más olajok készítése mellett új, de a régi mintájára készült eszközökkel. A tökmagolaj mellett Órségi dió, mák és szőlőmag olaj is vásárolható.

A végére hagytam a falu legismertebb szerét, Pityerszert. Pityerszer a páratlan természeti látnivalója és a csodás – Felsőszerre néző- panorámája mellett a környék legismertebb építészeti emlékét őrzi. Különlegessége, hogy a falumúzeum eredeti helyén őrizte meg a gazdasági és lakóépületeket, melyek napjainkban múzeumként szolgálnak. A lakóházakban még az 1970-es években is laktak, s eredeti kinézetüket megőrizve állították helyre az épületeket, valamint ennek megfelelően rendezték be őket. Nevezetességei a kerített ház és az emeletes kástu, melyek az országban egyedül itt jellemzőek. A kerített házat azért hívják így, mert kerítéssel van körbevéve. Valamikor minden oldala be volt építve, s így megóvta a ház lakóit, az istálló állatait az erdőkből feljövő vadaktól. Középen a trágyadomb helyezkedett el.

A kástu tulajdonképpen egy emeletes kamra, az országban egyedülálló. Főként hosszabb időre eltett élelmiszerek, edények és egyéb háztartási holmi tárolására használták.

A múzeum területén megtekinthető még a füstös ház és a tóka. A füstös ház jellegzetessége, hogy egyetlen fűthető helyisége volt, mely a mai konyhának felel meg. Azért hívják füstös háznak, mert a füsttelenítés nem volt megoldott, a kemencéből kiömlő füst csak az ajtó feletti résen vagy a füstnyíláson, illetve az ablakon keresztül tudott távozni. (Pável Á.; 1976)

A tóka, mint ahogy a neve is mutatja egy kisebb tó, mely az állatok itatására szolgált, valamint szükség esetén tűzoltásra is.

7. Szalafő vonzereje

7.1. A vizsgálatok módszere

Munkám során többféle kutatási módszert is alkalmaztam, annak érdekében, hogy átfogó képet kapjak kutatásom témájában. A másodlagos források áttekintésével megtudtam, hogy milyen múlttal, vonzerővel rendelkezik Szalafő.

Ezek vizsgálata után felállítottam hipotéziseimet, melyek a következők voltak:

1. Az Őrségről leginkább a szerez település, a szoknyás harangláb és a tökmagolaj jut az emberek eszébe.
2. Szalafő országosan ismert turisztikai terület.
3. A település rendezvényei, valamint természeti és kulturális értékei országos szinten ismertek.
4. Legtöbben az internetről, valamint a sajtó híreiből ismerik a települést, a nevezetességeket és a rendezvényeket.
5. Elsősorban családok látogatnak el Szalafőre és néhány napot töltenek itt.
6. Sok színvonalas szálláshely található Szalafőn.
7. A település könnyen megközelíthető, és egyszerű tájékozódni a nevezetességekről is.
8. A Szalafőre látogatók elégedettek a helyiek vendégszeretetével.

A hipotézisek alapján állítottam össze az interjú- vázlatokat, valamint két kérdőívet.

7.2. Személyes interjú

Annak érdekében, hogy mély és részletes információkhoz jussak két interjút készítettem, két Szalafő vonzerejét képező látnivaló vezetőjével. Az interjú alanyok kiválasztása során fontosnak tartottam, hogy olyan személyeket kérdezzek meg, akik régóta Szalafőn élnek és régóta foglalkoznak falusi turizmussal. Így esett a választásom Gergőcs Miklósr, akinek családja ősidők óta foglalkozik tökmagolaj készíttéssel, valamint Batha Pálra aki a tökmagolaj készítés művészetét vitte tovább különböző magolajok készítéséig, modernebb eszközökkel.

7.3. Kérdőíves felmérés

Dolgozatom célja az Őrség, ezen belül is Szalafő ismertségének, vonzerejének felkutatása, ennek érdekében két kérdőívet készítettem: egy helyit és egy általános kérdőívet.

Az általános kérdőívet a modern technika adta lehetőségeket kihasználva az interneten küldtem szét az ismerőseim, valamint az ő ismerőseik körében. Igyekeztem minél kevesebb helyi, illetve környékbeli kitöltést összegyűjteni, hiszen természetesnek vehető, hogy a Szalafő közvetlen környezetében élők ismerik a falut. Az általános kérdőív (1. melléklet) 17 kérdésből áll, melynek keretén belül vizsgáltam:

- Szalafő földrajzi elhelyezkedésének ismeretét
- a falu kínálatát
- a falu látogatottságát
- az információszerzési szokásokat

- az elégedettséget
- demográfiai-általános kitöltői adatokat (kor, nem, lakhely, végzettség stb.)

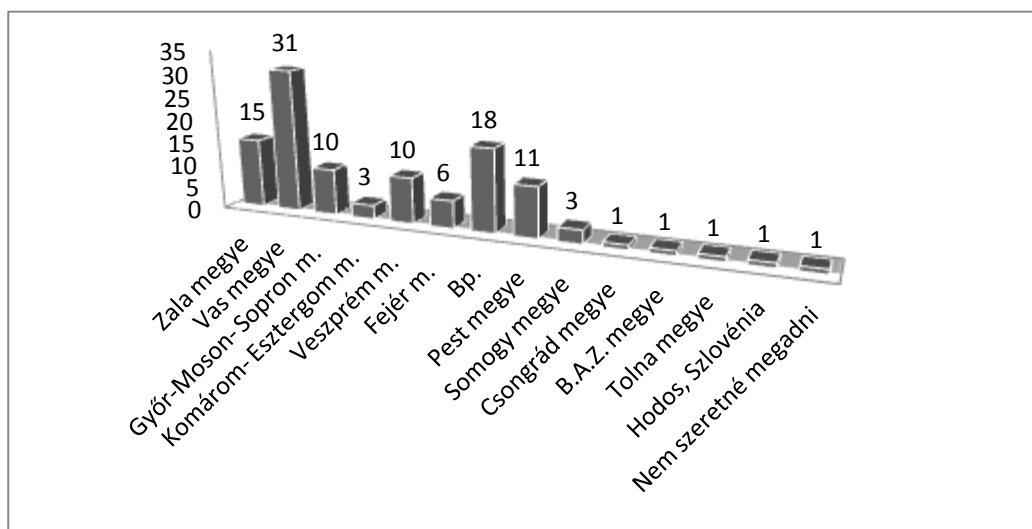
A helyi kérdőív (2. melléklet) 26 kérdését az Őrségbe érkezők között töltettem ki, melynek során vizsgáltam:

- a benyomásokot
- a tájékozottságot
- az információszerzési szokásokat
- az elégedettséget, egyéni véleményeket
- demográfiai-általános kitöltői adatokat (kor, nem, lakhely, végzettség stb.)

Az általános kérdőív minden igyekezetem ellenére sem tekinthető reprezentatívnak, hiszen az ország 19 megyéjéből csak 11-ből érkezett válasz. Megyei szinten Vas Megyéből érkezett a legtöbb kitöltés (31 a 112-ből, azaz 27,7 %). (1. diagram)

1. Diagram

Általános kérdőívet kitöltők megyék szerinti megoszlása

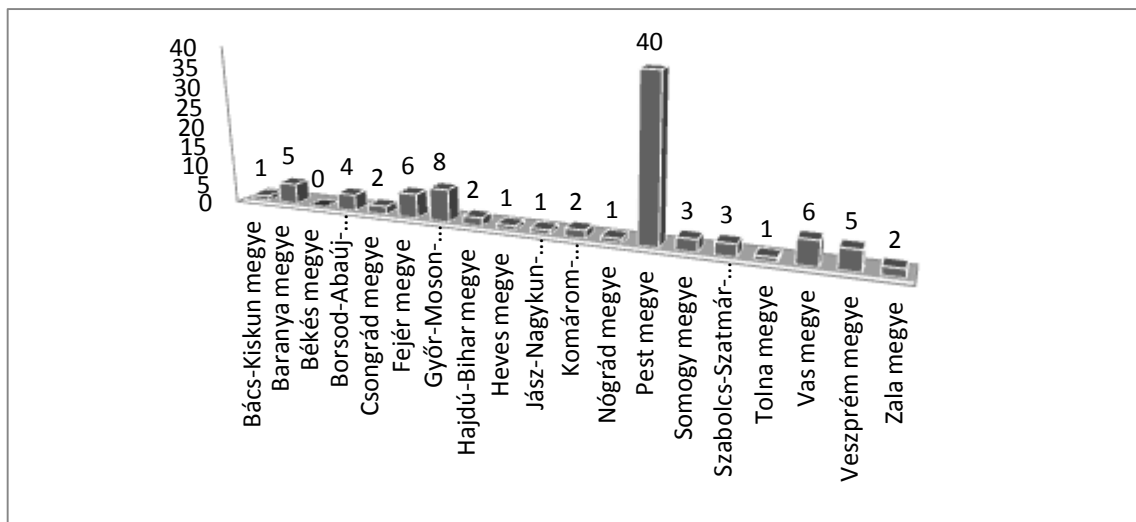

Általános kérdőív kitöltői, 2012

Bár a helyi kérdőívre kevesebb válasz érkezett (95 kitöltés), mégis az ország majdnem minden megyéjéből érkezett kitöltés, azaz, az ország szinte minden megyéjéből érkeztek az Őrségbe látogatók. (2. diagram)

2. Diagram

Helyi kérdőívet kitöltők megyék szerinti megoszlása

Helyi kérdőív kitöltői, 2012

A kérdőíves megkérdezésnek vannak előnyei és hátrányai is. Előnyeként említhető, hogy viszonylag gyorsan sok helyre kiküldhető a kérdőív. Hátránya, hogy sokan megtagadják a választ, illetve helytelenül töltik ki, ez különösen jellemző az általam alkalmazott önkitöltési módszerre. Éppen ezért a kérdőívem kitöltetése csak egy kisebb felmérés a lakosság körében, mégis átfogó képet kapok az ideérkezők, és a távolabb élők véleményéről, igényeiről.

8. Kérdőívek kiértékelése

A következő néhány oldalon a helyben kitöltött és az interneten kiküldött kérdőívek elemzését fogom elvégezni. A helyi kérdőív kitöltésében szalafői és őriszentpéteri szállasadók, valamint az őriszentpéteri tourinform iroda munkatársai voltak segítségemre.

8.1. Szalafő a szerek világa, a nyugalom kis szigete

Az első hipotézisem szerint az Őrségről leginkább a szeres település, a szoknyás harangláb és a tökmagolaj jut az emberek eszébe. Hipotézisem felállításakor személyes tapasztalataimat vettem figyelembe. A Szalafőn tölem útbaigazítást kérők általában a tökmagolaj utót, illetve valamelyik haranglábát keresték a legtöbbet. A szeres településforma pedig jellegzetességéből adódóan, méltán lehet a legismertebb az Őrségbe érkezők körében.

A helyi kérdőív kiértékelését követően megbizonyosodtam arról, hogy az első dolog, amit az emberek megjegyeznek erről a vidékről, az az, hogy itt nem utcák, hanem szerek találhatók. A második és harmadik legnépszerűbb fogalmat azonban tévesen ítélt meg. A kitöltők válaszai alapján a második dolog, ami felötlik bennük, az a táj szépsége és jellegzetessége (dimbes-

dombos), valamint a nyugalom. Az ide érkezők valóban a nagyvárosi élethez képest lényegesen csendesebb, nyugodtabb környezetbe érkeznek, mely a mai rohanó világban nagyra értékelhető. A harmadik „legnépszerűbb” az erdők és fenyvesek lettek, valamint ugyanennyi kitöltőnek jutott eszébe a fazekasság. Az Őrség közel 63%-át erdők borítják, melynek közel 2/3-a erdeifenyves. A ma magára hagyott szántók, legelők is hamar vissza erdősülnek, s nem volt ez másként az évszázados földhasználat során sem. Ezzel a technikával az erdeifenyőnek kedveztek, hiszen a kavicsos talajfelszínen erdeifenyvesek újultak fel, lassan kiszorítva a lombos erdőket.

A fazekasság hagyománya évszázadokra, évezredekre nyúlik vissza. Az Őrségben a legtöbb fazekas Magyarszombatfán él és munkálkodik. A gerencserek által készített tárgyak elsősorban a konyhában voltak használatosak, azonban a konyhában alkalmazott technológiák változása, fejlődése miatt egyre inkább kiszorultak a használati tárgyak közül. A falusi turizmusnak és a most tomboló „hagyományőrző divatnak” köszönhetően újra feléledt a cserépedények népszerűsége, edényként való használata.

S, hogy bebizonyítsam, nem tévedtem olyan nagyot hipotézisem felállításakor a negyedik legtöbbet említett fogalom a tökmagolajjal, illetve olajütéssel kapcsolatos fogalmak lettek.

8.2. Szalafő, ahonnan a Zala jó

Az általános kérdőív első három kérdésének megfogalmazásánál arra voltam kíváncsi, hogy a kitöltők tudják-e, hogy az ország mely részén található Szalafő. Az eredmény meglepő volt számomra, hiszen összességében a válaszadók jól válaszoltak mindhárom kérdésre. Azt, hogy melyik tájegységben található Szalafő, a válaszadók 99,1 %-a tudta, a megyét már valamivel kevesebben: 83,9 %, azzal, hogy az Őrségi Nemzeti Park területén található pedig 98,2 % volt tisztában.

Vas megye mellett a többség (13,4 %) Zala megyét jelölte meg válaszként, melynek oka valószínűleg abból adódik, hogy az itt még „Szala” névre keresztelt patakról kapta a nevét a falu, amely aztán Zala folyóvá duzzad. Így könnyen azonosítható „Zalával”.

A sok jó válasz egyik oka az lehet, hogy interneten keresztül küldtem szét a kérdőívet, így bárki utána nézhetett, ha nem akart rossz választ adni. Ugyanakkor, amint egy későbbi kérdésből kiderült, a kitöltők 71,4 %-a járt már Szalafőn. Ebből az következik, hogy a válaszadók (112 fő) több, mint a fele ismeri Szalafőt és az Őrséget, tehát a második hipotézisem beigazolódni látszik, vagyis Szalafő országosan ismert turisztikai terület.

8.3. Pityerszer, faluban a falu

A harmadik hipotézisem szerint a település rendezvényei, valamint természeti és kulturális értékei országos szinten ismertek. Ennek bizonyítására mind az általános, mind a helyi kérdőívet

figyelembe vettem. Az általános kérdőívben arra kérdeztem rá, hogy milyen látványosságokról, nevezetességekről, rendezvényekről hallottak Szalafőn. A helyi kérdőívben már arra is kíváncsi voltam, hogy melyek azok, amiket meg is látogattak. A leggyakoribb, melyet mindkét kérdőívben említettek, az a Pityerszeri falumúzeum (Általános kérdőív 72,6%; Helyi kérdőív 67%). A skanzen az 1970- es években létesült, s évtizedek óta vonzza ide a kíváncsi turistákat. A népszerűsége az elmúlt tíz évben folyamatosan nőtt, köszönhetően az itt megrendezésre kerülő rendezvényeknek. Egyre több és több színes program várja a látogatókat, melyek közül a legnépszerűbbek a Hétrétország programsorozat, valamint a Virágzás napjai és a Tökfesztivál. Írták páran és beszélgetéseim során is kiderült, hogy Pityerszert egy különálló falunak gondolják. A szó szoros értelmében ez nem igaz, hiszen közigazgatásilag Szalafő részét képezi, ugyanakkor annyira távol esik a faluközponttól, hogy az ide látogató azt érezheti, hogy már egy másik faluban jár. És igen, Pityerszer tulajdonképpen egy kis falu a faluban, a dombtetőre érkezők mintha időutazáson mentek volna keresztül és visszacsöppentek volna az 1800 évekbe. Úgy gondolom méltán ez a legnépszerűbb szer.

8.4. Programok

Az idén kilencedik alkalommal megrendezésre került Őrségi Tökfesztivál tökök ételek kóstolásával, helyi termékek vásárával, tökök vetélkedőkkel, játszóházakkal, kiállításokkal, kulturális műsorokkal vonzza évről évre egyre több látogatóját. Néhány évvel ezelőtt az Őrségi Vásár volt a leglátogatottabbnak mondható rendezvény az Őrségben. Mára azonban, ahogy a kérdőívemből kiderült, jelentősen lecsökkent a Vásár népszerűsége, s átvette helyét a Tökfesztivál, mely a Nyugat-dunántúli Régió Kiemelt kulturális és örökségturisztikai címet viseli.

Az önállóan, csak Szalafőn megrendezésre kerülő programok közül a ROTTO- kupa a legismertebb. A kispályás labdarúgó bajnokságra nemcsak Vas és Zala megyéből érkeznek résztvevők, hanem Budapestről, valamint a szomszédos Szlovéniából és Csehországból is.

A kérdőívet kitöltők demográfiai adatai alapján megállapítható, hogy az Őrségi, illetve a szalafői rendezvények, ha nem is országos szinten, de regionálisan mindenképpen ismertek. Nem elhanyagolható a Budapest és vonzáskörzetében élők nagy arányú kitöltésben való részvétele (helyi kérdőívet kitöltők 44%-a, általános kérdőívet kitöltők 26 %-a).

8.5. Modernkori tájékozódás

Felmerül a kérdés, hogy vajon honnan tájékozódnak az ideérkezők a rendezvényekről, programokról. Vajon a manapság egyre népszerűbb internetről, esetleg a hagyományosnak mondható útikönyvekből, vagy a sajtóból? A teszt kiértékelését követően egyértelműen

elmondható, hogy a kitöltők nagy része mind a szálláshelyek, mind a rendezvények tekintetében az internetet használják elsődleges forrásként. Ugyanakkor fontos megemlítenem, hogy több választási lehetőséget is bejelölhettek, melynek folytán alakult ki a következő sorrend az Őrségbe érkezők válaszaiból:

1. Internet
2. Barátok, ismerősök
3. Útikönyvek

Az általános ismertséget kutató kérdőív kitöltői között már más sorrend alakult ki. Leginkább a barátok, ismerősök tapasztalataira hagyatkoznak, s csak másodsorban veszik igénybe az internet segítségét. A harmadik tájékoztató forrás itt a Nemzeti Parki prospektusok által nyújtott információ.

A hipotézisem tehát csak részben igazolódott, vagyis a legtöbben valóban az internetről tájékozódnak, azonban majdnem ugyanennyien veszik figyelembe a barátaik, ismerőseik élményeit, tapasztalatait. Ugyanezt bizonyítja a személyes interjúk során gyűjtött tapasztalatom is, mindkettő riportalanyn egybehangzóan az internetet jelölte meg fő információforrásként.

8.6. Kicsik is, nagyok is

Járva- kelve a faluban, illetve a különböző rendezvényeket látogatva az első dolog, ami szembeötlő az idegeneket látva, hogy kisgyerekes családok. Kíváncsi voltam, hogy valóban a családok látogatják-e falunkat, vagy szervezett csoportok is érkeznek, illetve milyen a kormegoszlásuk.

A kitöltők között a családok voltak a legtöbben, majd a baráti társaságokkal érkezők. A legtöbben egy hétfőjére (33%) érkeztek, és kicsit kevesebben jöttek egy hétre (25%), illetve csak egy napra (19%).

A kérdőívnek azon részét, mely a korra kérdezett rá sajnos csak nagyon kevesen töltötték ki (A két kérdőívet összesen 207-en töltötték ki, erre a kérdésre azonban csak 171 válasz érkezett). A helyi kérdőívre a 31- 40 év közöttiek adták meg a korukat a legtöbben (43 %), míg az általános kérdőívet a 19- 30 év közöttiek.

8.7. Szálláshelyek, szállásadók

A falu megítélését és látogatottságát nagyban befolyásolja a szálláshelyek színvonala. Szalafőn gyakorlatilag a lakosság 12 %-a foglalkozik falusi turizmussal.

Elégedettségüket 1-5-ig terjedő skálán jelölhették a válaszadók, melyen az 1 a legkevésbé, az 5 pedig a leginkább elégedettek jelentette.

A szalafői szálláslehetőségekkel a megkérdezettek 68 %-a volt teljes mértékben elégedett, a szálláshely színvonalával 73 %. Vagyis beigazolódni látszik az a feltevés, miszerint az idelátogatók elégedettek az itt eltöltött idővel, a szálláshelyek színvonalasak, és szívesen visszatérnek, illetve ajánlják ismerőseiknek (a kitöltők 97%-a tervezi a falu ismételt látogatását, illetve 100 % (92 fő) ajánlaná másoknak Szalafőt).

A szálláshelyek színvonalát emeli a házigazda által nyújtott szolgáltatás. A vendégeknek manapság már szinte alapvető igénye, hogy a kiválasztott szállás rendelkezzen WIFI-vel. Ezt az itt üdülők 29 %-a vehette igénybe. A leggyakoribb szolgáltatás, melyet szinte minden szálláshely esetében igénybe lehet venni a bográcsozási, szalonnasütési lehetőség, illetve az étkezés. A helyi szállásadóknak muszáj valamilyen módon plusz szolgáltatást nyújtaniuk, ha magukhoz szeretnék csábítani a vendégeket, hiszen egy kis faluhoz képest sok a vendéglátó. Ilyen plusz szolgáltatásokat neveztek meg a látogatók is, mint például állatsimogatás, közös sütés, gombászás, beszélgetés, tájékoztatás a programokról, parkolás. Bár úgy gondolom, hogy az utóbbi három felvetés inkább a vendégszeretet egy megnyilvánulási formája, továbbá a parkolási lehetőség manapság már nem plusz szolgáltatás, hanem elvárás.

8.8. Megközelíthetőség

Szalafő remek földrajzi adottságokkal rendelkezik. Elhelyezkedését tekintve közel fekszik a szlovén határhoz (nagyjából 13-15 km), Szentgotthárd 25 km-re, Körmend 30 km-re található. Bár minden ki van táblázva, aki nem ismerős a környéken könnyen el tud tévedni, a falu egyes részei közötti nagy távolságok, melyet rétek, kisebb erdők kísérnek, azt az érzést keltik az utazóban, hogy már kiért a faluból. Erről bizonyosodhattam meg a kérdőívek kiértékelése során is. A legtöbben az utak minőségét kifogásolják, emellett hiányolják a sűrűbb buszjáratokat, kerékpárutakat, és nem elégedettek a kitáblázottság sűrűségével.

A települést egy állami tulajdonban lévő, Közútkezelő KHT hasznosításában lévő közút szeli át. Az állami közút számjegy nélküli, alsórendű út. Erről a közútról csatlakoznak le az önkormányzati tulajdonban lévő lakó utak. Tekintettel a szétszórta, szeres településszerkezetre a lakóutak hossza több mint 15 km, mely fajlagosan az állandó lakosok számára tekintve nagyon magas.

A helyi utak közül az egyes szerekhez vezető utak töltenek be fontosabb szerepet. Ezek többsége már szilárd burkolatot kapott, de a szennyvíz bevezetését követően már nem volt pénze a falunak az aszfalt burkolat helyreállítására, ezért a szeri utak kavicsal borítottak.

Járda a faluban nincs.

Számos jelzett turistaút és tanösvény hálózza be a falut és környékét. Ezek helyenként a település kiszolgáló útjain vezetnek.

Közvetlen helyközi buszjáratok vannak a közeli városokba: Óriszentpéterre, Szentgotthárdra. A faluban buszpályaudvar nincs, 3 buszmegálló található.

Az utak egyértelműen felújításra szorulnak, de ez vonatkozik az egész Órség területére és Magyarország nagy részére is. Ezen kívül az egyes nevezetességeket jelző táblák is hiányosak, nem elég sűrűen elhelyezettek, vagy egyáltalán nincs is. Javasolnám akár valamilyen pályázat keretében, akár közösségi munka révén legalább a falun belüli kitáblázottság javítását, sűrítését, láthatóbbá tételét. Esetleg az egyes szereket jelző táblák kihelyezését.

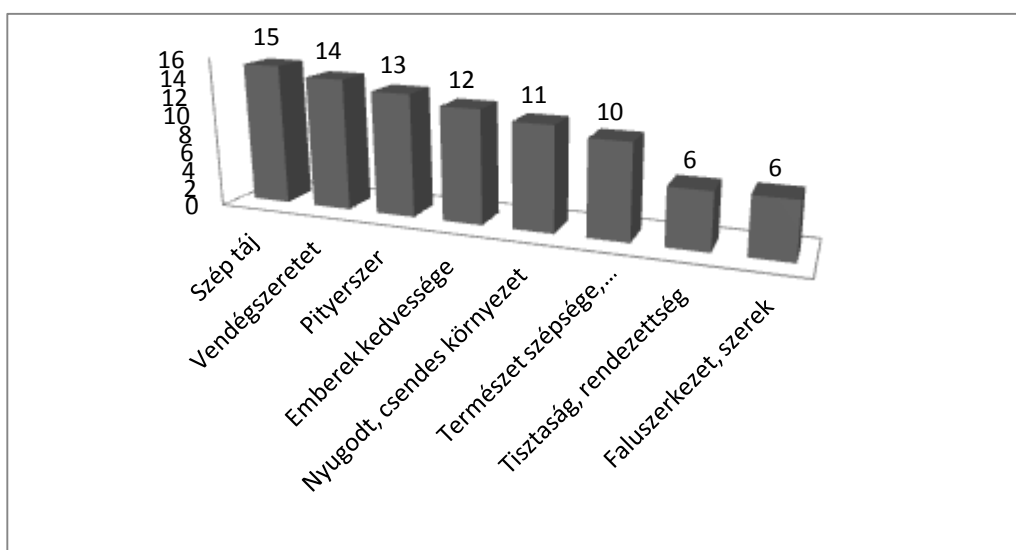
8.9. Vendégszeretet

Az Órség híres a helyiek vendégszeretetéről, közvetlenségéről, segítőkészségéről. Kérdőívemmel vizsgáltam, mennyire tartják tájékozottnak és vendégszeretőnek szállásadóikat az itt vendégeskedők.

A vendégszeretettel 82%-ban voltak teljes mértékben elégedettek, 15%-ban elégedettek, és 3 %-ban közepesen elégedettek. A szállásadók felkészültségét a programokról, időtöltési lehetőségekről egytől ötig terjedő skálán maximálisan felkészültnek 68% ítélte. 25% tartja felkészültnek, 7% közepesen felkészültnek. Tehát összességében elmondható, hogy a Szalafőre látogatók elégedettek a helyiek vendégszeretetével és a felkészültségük is megfelelő. Érdeklődtem még a felől is, hogy mi az, ami leginkább elnyerte tetszését az itt megfordulóknak, s az erre érkező válaszok szintén azt bizonyítják, hogy az itteni vendégszeretet méltán híres. (3. diagram)

1. Diagram

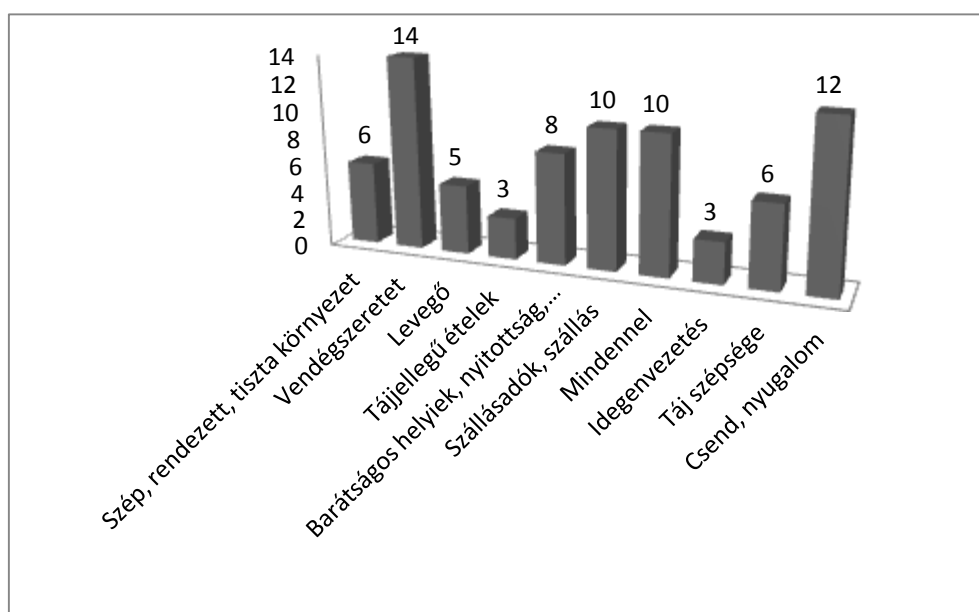
Szalafő legkedveltebb momentumai

Helyi kérdőív kitöltői, 2012

2. Diagram

Szalafő legkedveltebb momentumai

Általános kérdőív kitöltői, 2012

8.10. A kitöltők véleménye, demográfiai adatai

Természetesen arra is kíváncsi voltam, hogy mi az, ami nem nyerte el a tetszésüket az ide érkezőknek. Összességében vegyes válaszok születtek, leginkább a közlekedési nehézségek, ezen belül is az utak rossz minősége és a tömegközlekedési eszközzel való megközelíthetőség, ami rontja

a falu imázsát. A válaszok többsége azonban az volt erre a kérdésre, hogy mindennel elégedettek voltak (73 %). Több olyan válasz is érkezett, mely ezt csak sugallja. Ebből emelnék ki néhányat.

„Messze van az állandó lakhelyüinktől”

„Meredek dombok, de csak felfelé biciklivel”

A közlekedés és a megközelítés mellett többen kifogásolták a helyi vegyesbolt kínálatát, nyitvatartási idejét is. A kisboltot egy helyi vállalkozó vezeti, hétfőtől péntekig 7 és 15 óra között tart nyitva. A kínálatot a helyiek igényeihez igazítja, pékárut előzetes rendelések alapján hoz.

A kitöltők demográfiai adataira alapján megállapítható, hogy többségében a nők mutattak hajlandóságot a kitöltésre (61,5 %). A végzettséget tekintve a kitöltők 60,5 %-a egyetemet, illetve főiskolát végzett, 36,5 % végzett középiskolát, gimnáziumot, és 2,5% szakmunkásképző iskolát, egy kitöltő általános iskolát.

A kitöltők foglalkozása, a végzettségből is adódóan többségében szellemi (65 %), a második legtöbb kitöltés diákoktól származik (15%), 5 % fizikai dolgozó, 6% nyugdíjas.

Tehát összességében a helyi kérdőív alapján megállapítható, hogy az Őrségbe az egyetemet, főiskolát végzett, szellemi foglalkozású, 31-40 év közötti családós nők látogatnak.

9. Személyes interjúk

Miután kiértékeltem az itt megfordulók véleményét, kíváncsi voltam a másik oldalra is, a helyiek véleményére. Vizsgáltam azt, hogy mennyire befolyásolja a határ közelsége a látogatók arányait, hogy az ország mely részéről érkeznek leginkább vendégek, illetve kivel, a családdal, egyedül, esetleg a csoportosan jönnek-e. Továbbá milyen módon mérik a látogatók elégedettségét, milyen szolgáltatásokat nyújtanak, s ezek közül melyeket veszik igénybe leggyakrabban a vendégek. Kíváncsi voltam a vendégek motivációira, hogy mennyire ismerik Szalafőt, mit tesznek a vendéglátók szolgáltatásuk népszerűsítése érdekében. (3. melléklet)

Erre úgy gondolom azok a legalkalmasabbak, akiknél nap, mint nap megfordulnak a messziről jött utazók, vagyis valamely Szalafő vonzerejét képező látványosság vezetőit kell felkeresnem. Ehhez a legősibb, és a legmodernebb látványosságokat választottam.

9.1. Interjú Gergőcs Miklóssal- Szalafő legrégebb óta működő tökmagolaj ütőjéről

Gergőcs Miklós és felmenői évszázadok óta Szalafőn, illetve az Őrségben élnek. Ez önmagában nem olyan érdekes, hiszen a helyiek nagy részéről ez elmondható. A különlegességet az képezi, hogy Miklós nagypapája nagy változást hozott a falu életébe.

A szakirodalom szerint az 1860-as évek tájékán még nem volt ismert Szalafőn a tökmagolaj készítés. Az 1900-as évektől a szomszédos Vendvidékre vitték a tökmagot, hogy ott csináljanak belőle olajat. Napokig is eltartott azonban mire sorra kerültek.

Jakosa Antal amolyan ezermester volt a faluban, s elhatározta, hogy készít egy tökmagolajprést. Az Orfaluban található olajprésről mintázta meg sajátját, s miután elkészült vele már nem kellett a falusiaknak messzire menniük, ha tökmagolajat szerettek volna. Bár nem gazdasági céllal készült, mégis egyre népszerűbb lett nemcsak a helyiek, hanem a környékeliek között is.

Napjainkban azonban már csak bemutató jelleggel működik az olajütés, a nagymama, Aranka néni foglalkozik vele, Miklós segítségével.

Jakosa Antal unokája kiadó szálláshellyel foglalkozik Őriszentpéteren, de nem ez az elsődleges megélhetési forrása. Úgy gondolja, hogy Szalafőn már így is sok kiadó szálláshely van, amit nem tud eltartani egy ilyen kis falu. Az előző évekhez képest egyre kevesebb vendég látogatja meg az Őrséget, illetve Szalafőt, amit a gazdasági helyzettel magyaráz. Választásom azért rá esett, mert ő ápolja a legősibb hagyományt a faluban.

- *Mióta foglalkozik Ön és a családja tökmagolajütéssel?*

A család 1936 óta foglalkozik a tökmagolajütéssel. A nagypapám készítette a tökmagolaj ütő „gépet”, nem gazdasági céllal készítették. Minden ember a saját maga megélhetésére dolgozott, azért művelte a földet, hogy legyen mit ennie.

Manapság a tökmagolaj ütő műhely csak bemutató jelleggel működik, előzetes egyeztetés után szívesen bemutatom a tökmagolaj készítés hagyományos eszközeit, valamint röviden ismertetőt tartok arról, hogy miként használták a régi eszközöket és miért. A tökmagolaj készítő eszközök mellett számos hagyományos népi használati tárgyat gyűjtöttem össze, amit a jövőben szeretnék a nagyközönség számára mintegy időutazás jelleggel berendezni, de pontos tervek még nem rajzolódtak ki bennem.

- *Szalafő határközelsége: milyen a belföldi-külföldi látogatók megoszlása?*

Külföldi vendégek aránya kevesebb, mint a belföldieké, de megfordultak szlovénok, osztrákok és még hollandok is.

- *Az ország mely részéről érkeznek leginkább vendégek? Melyik a jellemzőbb: a családdal vagy az egyedül érkezők, esetleg a csoportosan érkező vendégek?*

A vendégek többsége Budapest környékéről érkezik, nem jellemző, hogy az ország másik feléből jönnének vendégek, a legtávolabbi helyről érkezők Szeged környékiek voltak. Családdal és csoportosan érkező vendégek egyaránt megfordulnak.

- *Milyen módszereket alkalmaznak a látogatói elégedettség/igény mérésére?*

A látogatók elégedettségét nem mérem, de a visszatérő vendégek száma az elégedettség mutatója.

- *Milyen szolgáltatásokat kínál Ön a vendégei számára?*

A szolgáltatás, amit kínálni tudok a vendégeim számára az a tökmagolaj ütő bemutatása, a csend, a nyugalom és a nagy tér. Úgy látom a városi ember a felgyorsult, túlságosan beépített városi környezetből vágyik a szabadba, vágyik arra, hogy nagy tér vegye körül, a nyugalom és a csend pedig egy nagyvárosból érkezőnek felbecsülhetetlen.

- *Milyen motivációkkal érkeznek a vendégek és milyen a kormegoszlás, illetve van-e szezonaitás?*

A vendégek motivációja a pihenés, illetve érdeklődnek a helyi látványosságok iránt. Minden korosztályból érkeznek látogatók, teljesen változatos. A szezonaitás egyértelműen megfigyelhető: rügyfakadástól lombhullásig, illetve a hosszú hétvégeken.

- *Mennyire ismerik az ide látogatók az Őrséget, Szalafőt?*

Szalafőt már egyre többen ismerik az ide látogatók, köszönhetően a médiának.

- *Hol tudnak tájékozódni az ide látogatók az egyes lehetőségekről (programok, szolgáltatások)?*

Tájékozódni a turinform irodában, illetve az interneten, médián keresztül tudnak az ide látogatók.

- *Mit tesz Ön a szálláshelye, szolgáltatása népszerűsítésének érdekében?*

Nem népszerűsítem magam, sem interneten, sem másutt. Nekem ez nem fontos. Egyébként, ha beütjük a nevemet a Google-ba, számos találatra bukkanhatunk.

- *Milyen a visszatérő vendégek aránya?*

Nagy a visszatérő vendégek aránya.

9.2. Interjú Batha Pállal- az Őrségi magolajok készítőjével

Batha Pál Felsőszteren él és munkálkodik feleségével és gyerekeikkel. A ház udvarán található az olajsajtoló műhely, illetve a hagyományos olajprés, mely a Gergócs Miklós nagypapája által elkészített mintájára készült. 8 éve váltotta ki vállalkozói engedélyét, hogy forgalmazhassa is az

Őrség aranyának is nevezett tökmagolajat. A tökmagolaj a népi gyógyászatban is alkalmazott, nem véletlenül, hiszen gazdag telítetlen és többszörösen telítetlen zsírsavakban, vitaminokban.

Azóta kínálatuk egyre bővül és más magokból is préselnek olajat, hideg és meleg sajtolással egyaránt. Továbbá különböző olajok préseléséből visszamaradt, darált, étkezési célra használható maglisztek is megtalálhatók.

- *Mióta foglalkozik Ön falusi turizmussal?*

Ez egy nehéz kérdés, nem tudok pontos választ adni, de évtizedek óta.

- *Szalafő határközelsége: milyen a belföldi-külföldi látogatók megoszlása?*

Főként Magyarországról érkeznek hozzánk, ritka a külföldi vendég. Idén talán egy német csoport érkezett hozzánk.

- *Az ország mely részéről érkeznek leginkább vendégek? Melyik a jellemzőbb: a családdal vagy az egyedül érkezők, esetleg a csoportosan érkező vendégek?*

A látogatók körülbelül 70%-a Budapestről és környékéről érkezik. Többnyire csoportok látogatnak hozzánk, de nem ritkák a családdal érkező vendégek. Kisiskolások és felnőtt csoportok is egyaránt érkeznek. Egyedül ritkán érkeznek emberek, nem is tudnék példát mondani, hogy volt-e ilyen.

- *Milyen módszereket alkalmaznak a látogatói elégedettség/igény mérésére?*

Elbeszélgetünk a vendégekkel, ebből sok minden kiderül. Szerintem ez a legjobb módszer és a legkézenfekvőbb, de gondoltam már arra, hogy készítek egy rövid kis kérdőívet.

(- Én is készítettem egy kérdőívet a szakdolgozatomhoz, ha gondolja szívesen adok néhányat. Segítség lenne Nekem is és Önnek is adhatna egy jó alapot.

Ez jó ötlet én arra gondoltam, hogy egy vak térképen be kellene jelölni az emberekkel, hogy hol is van Szalafő. Sokan Zalaegerszeg környékére teszik, elég vad dolgok tudnak születni egy ilyenből.)

- *Milyen szolgáltatásokat kínál Ön a vendégei számára?*

Mivel mi szobakiadással nem foglalkozunk a szolgáltatás tulajdonképpen az, hogy magát a tökmagolaj készítés folyamatait megtekinthetik, illetve részt is vehetnek benne. Különböző olajok (pl. dióolaj, szőlőmag olaj) árusításával is foglalkozunk.

- *Melyek azok a szolgáltatások, amelyeket az ide látogatók leggyakrabban igénybe vesznek?*

Igazából az olajvásárlás.

- *Milyen motivációkkal érkeznek a vendégek és milyen a kormegoszlás, illetve van-e szezonális?*

Azért jönnek ide, mert itt nincs semmi- *jegyzi meg mosolyogva*. Szerintem azért érkeznek az Őrségbe az emberek, mert csendre és nyugalomra vágnak, vágnak erre az ingerszegény környezetre. Egy visszatérő vendég mesélte, hogy Ő azért szeret ide járni és sétálni az erdőkben, mert hallani, ahogy leesik a fáról a levél. Ilyen nincs mindenhol. A kormegoszlásról annyit, hogy az óvodástól a nyugdíjasig mindenki jár nálunk. Tavasszal és ősszel a nyugdíjas, kisiskolás és óvodás csoportok a jellemzőek, hosszú hétvégeken a családok. Nyáron lényegesen több vendég érkezik, mint télen, illetve a hosszú hétvégék, különböző rendezvények, amik jobban idecsábítják az embereket.

- *Mennyire ismerik az idelátogatók az Őrséget, Szalafőt?*

Vannak, akik felkészültek, de sokan úgy gondolják, hogy Pityerszer egy különálló falu. Ebből arra következtettek, hogy bár tudják, hogy hol járnak, nincsenek tisztában mélyebb dolgokkal, például azzal, hogy mi az a „szer”. Ugyanakkor az utóbbi időben már, talán a médiának köszönhetően egyre tájékozottabbak az emberek, mint néhány évvel ezelőtt.

- *Hol tudnak tájékozódni az ide látogatók az egyes lehetőségekről (programok, szolgáltatások)?*

Turinform irodákban, az Őrségi Nemzeti Parknál, Őriszentpéteren a Teleházban, valamint ami manapság a legnépszerűbb: az interneten.

- *Mit tesz Ön a szálláshelye, szolgáltatása népszerűsítésének érdekében?*

Rendezvényekre, vásárokra járunk, ahol áruljuk a termékeinket és népszerűsítjük magunkat. Emellett szórólapokkal és természetesen az interneten saját honlappal próbáljuk hirdetni magunkat.

- *Milyen a visszatérő vendégek aránya?*

Mivel szállás kiadással nem foglalkozunk a visszatérő vendégnek azt tekintjük, aki rendel postán, ez elég kielégítő.

10. Riportok értékelése

A két riportalannyal történő beszélgetésem és személyes tapasztalataim alapján állítottam össze értékelésemet, mely szerint a következő eredményeket kaptam:

Összességében mindkét riportalannyal eltöltött beszélgetésem alapján elmondható, hogy Szalafőt, illetve az Őrséget látogatják ugyan külföldiek, de lényegesen kisebb számban érkeznek, mint Magyarországról. Az országból, többnyire Budapest és környékéről, valamint a nagyvárosokból jönnek a faluba főként családok, illetve baráti társaságok, csoportok. Tehát azon

hipotézisem, mely szerint főként családok látogatják Szalafőt, a riportok alapján is beigazolódni látszik. Azonban a családok mellett nem elhanyagolható a csoportosan érkező látogatók száma sem.

Mindkét esetben elmondható, hogy konkrét eszközökkel, (Pl. kérdőívek) nem mérik a látogatók elégedettségét, saját tapasztalataikra hagyatkoznak, illetve személyes beszélgetések alapján tudják felmérni az elégedettség fokát. Ugyanakkor a visszatérő vendégek (melyek aránya véleményük szerint nagy) remek mutatói annak, ha valaki elégedett volt a kapott szolgáltatással.

Egybehangzóan állították, hogy az ideérkezők motivációja a pihenés, a természet közelségének megismerése, felfedezése. Mivel a nagyvárosokból érkeznek főként, ezért vágnak a csendre, nyugalomra, a zöld környezetre.

Egyértelmű szezonalitást állapítottak meg miszerint tavasztól ősziig érkeznek többnyire látogatók, illetve a hosszú hétvégéken. A kormegoszlás mindhármuk szerint vegyes, óvodástól a nyugdíjasig mindenki megfordul. Kérdőíveim kitöltői között főként a 19- 30 és 30- 40 év közöttiek voltak többségében, de a 41-50 év közötti korosztályból is bőven voltak kitöltők, illetve e fölöttiek is. Tehát bár arra, hogy hány 18 év alatti vendég érkezik Szalafőre nem kaptam adatot, személyes tapasztalataimat segítségül hívva összességében elmondható, hogy valóban óvodástól nyugdíjasig mindenki megfordul a faluban vendégként.

Kíváncsi voltam arra, hogy véleményük szerint mennyire ismerik az itt megfordulókat Szalafőt. Válaszuk alapján bár a médianak köszönhetően egyre ismertebb a falu a néhány évvel ezelőttihez képest, mégiscsak tisztában minden látóival. Ezt a kérdőívemre érkezett válaszok is igazolják, sokan keverik, nincsenek tisztában vele, hogy az Őrségen belül melyik faluban mit láttak. Ennek oka lehet, hogy nagyon szétszórtak az őrségi települések, illetve a látóival is. Minden településen van valami érdekesség, látványosság, de egy hetes programot nem tölt ki helyben egy falu kínálata sem.

Fontos azt is megvizsgálni, hogy ki mit tesz népszerűsítése érdekében. Gergőcs Miklós csak kedvtelésből foglalkozik a tökmagolajútó bemutatásával így a népszerűsítéssel sem foglalkozik. A másik riportalany az internet adta lehetőségeket használja ki, valamint vásárokat, rendezvényekre jár és rendelkezik saját szórólappal is.

Összefoglalva, kutatásaimmal némely hipotézisem bebizonyosodott és volt, amelyikre rácsófoltak. Tehát az Őrségről vitathatatlanul a szerves település szerkezet jut először az emberek eszébe, ugyanakkor a táj szépsége és nyugalma, az erdők és a fázekasság előbb jut eszükbe, mint a

szoknyás harangláb, vagy a tökmagolaj. Mivel felmérésem nem tekinthető reprezentatívnak, ezért túlzás lenne azt állítani, hogy Szalafő országosan ismert turisztikai terület, azonban az elmondható, hogy a kitöltők többsége ismeri és járt is Szalafőn.

Állításom szerint az internetről, sajtóhírekből ismerhetik a települést. Ezen hipotézisem is részben igazolódott csak be, hiszen az internet mellett a barátok, ismerősök véleménye alapján választják ki legtöbben úti céljukat.

Egyértelműen beigazolódott, hogy a családok látogatnak ide legtöbben, de nem csak néhány napra jönnek, hanem gyakori az egy hetes üdülés is.

A szálláshelyek színvonalával és a helyiek vendégszeretetével egyértelműen elégedettek az ide érkezők. Nem úgy, mint a megközelíthetőséggel és a kitáblázottsággal.

11. Következtetések, javaslatok

Munkám során sok tapasztalattal gazdagodtam. A kérdőívet kitöltők válaszai alapján elmondható, hogy sokan ismerik a falut, és vannak rendszeresen visszatérő látogatók is. Véleményem szerint érdemes figyelembe venni az általuk tett javaslatokat, tapasztalatokat, hiszen mind a negatív, mind a pozitív vélemény lehet építő jellegű.

A falu fejlesztésére tett javaslatok, mind építő jellegűek, ugyanakkor egy távolról jött utazó csak az ő igényeihez hiányzó dolgokra tud rávilágítani.

Az általuk tett fejlesztési javaslatok közt többségében infrastrukturális fejlesztés szerepel. Az infrastruktúra hiányosságával a falu önkormányzata is tisztában van, ugyanakkor megfelelő hatáskör és elegendő anyagi forrás hiányában csak ideiglenes, olcsó megoldásokat tudnak kivitelezni. Talán a legolcsóbban kivitelezhető fejlesztés a kitáblázottság javítása lenne, melyet akár az önkormányzat maga, akár pályázat segítségével, akár társadalmi munkában is meg lehetne valósítani. A helyi nevezetességeket jelölő táblákat feltűnőbbé téve, sűrűbben kihelyezve, pontos távolságot jelölve megkönnyíthető lenne az ide látogatók helyzete. A másutt utcákat jelző táblák mintájára itt jelölni lehetne az egyes szerek nevét, kezdetét és végét.

A sűrűbb buszjáratok indítása a helyiek közlekedését is nagyban megkönnyítené, azonban az itt élők már alkalmazkodtak a menetrendhez.

Bár tájékozottak az ide látogatók, úgy tapasztaltam, hogy a térségről megjelenő kiadványok sok esetben hiányosak, nem tartalmazzak minden látnivalót, nevezetességet. Javasolnék egy olyan

átfogó és részletes tájékoztató füzetet, melyben Szalafő minden látnivalója teljes részletességgel fel van sorolva, a programok napra pontosan feltüntetve, részletes térképen ábrázolva. Mindezekhez hozzáadva a túraútvonalakat, tanösvényeket, és a környékbeli lehetőségeket (fürdőzés, vásárlás, mozi, stb.) akár Szlovéniában, Ausztriában is. Egy ilyen lehetőségeket részletesen feltáró kiadvány úgy gondolom nem csak megkönnyítené a tájékozódást, hanem nagyban növelné a falu megismerésének lehetőségét, s ezáltal vonzerejét.

A falu nem elégedett meg számtalan vendégcsalogató lehetőségeivel, 2011 májusában több mint 222 millió forint pályázati pénz felhasználásával népmeseparkot kezdett el felépíteni 10 000 négyzetméteren az Őrszentpéteri Népi Mesterségek Műhelye Egyesület. Az egyesület egy olyan turisztikai élményparkot létesítene, amely az egész család számára tartalmas kikapcsolódást biztosít. Céljuk, hogy a látogatókat bevezessék a magyar népmesék különleges világába.

Az egyesület a beruházás keretében két épületet felújít, ötöt pedig épít. Ezek között találhatjuk a meseházat, a Hencidától Boncidáig udvart, az interaktív foglalkoztatót, és a Dínom-dánom házat – az udvaron pedig meselabirintus, békakirály-tó és hinta-palinta játszótér várja a vendégeket. A projekt önfenntartó módon, non-profit alapon működik majd (www.szalafő.hu). Azonban a beruházás csaknem egy éve szünetel.

Bízom benne, hogy a munkálatok rövid időn belül újra megkezdődnek és újabb látványosságokkal bővül szülőfalum.

12. Összegzés

Az elmúlt évek során egyre több embert vonzanak az Őrségben megrendezésre kerülő programok, látványosságok és természeti értékek. Szalafő sem kivétel ez alól.

TDK dolgozatom elkészítése során a szülőfalum bemutatása volt a célom, annak hagyományait, nevezetességeivel. Továbbá, hogy megismerjem az ide érkezők véleményét, tapasztalatait, valamint arra is kíváncsi voltam, hogy mennyire ismerik azok, akik még nem jártak itt.

Ezekben segítségemre voltak a szakirodalmak, kiadványok, internetes anyagok, a helyi emberek és a személyes tapasztalataim. Készítettem két kérdőívet, valamint két helyi kötődésű emberrel riportot is készítettem.

A bevezetés után bemutattam röviden Szalafő történelmi múltját, valamint azt, ami ezekből fennmaradt: a jelen értékeit, ezáltal behatárolva munkám témakörét.

Ezek után ismertettem kutatásom módszerét, mely a kérdőíves felmérés és a személyes interjú volt.

A kérdőívek kiértékelését követően megtudtam, hogy valóban jelentős ismertségre tett szert a falu. Az ismertségen túl rendkívül nagy vonzerővel is rendelkezik, melyet elsősorban természeti adottságainak, különleges faluszerkezetének köszönhet. Elsősorban a nagyvárosokból érkezők látogatják a falut, és kikapcsolódásra, csendre, nyugalomra, a természet közelségére vágnak. A nagyvárosi élet rohanása, zaja után szívesen jönnek olyan helyre feltöltődni, amitől mindez távol áll. Az idilli környezet azonban önmagában nem elég egy falu látogatóinak megtartásához, a visszatérő vendégeket nagyban motiválja a helyiek közvetlensége, vendégszeretete.

Hiányosságok azonban itt is akadnak bőven, kezdve az utak rossz minőségével, a tömegközlekedési eszközökkel való nehéz megközelítéssel, a kitáblázottság hiányosságaival. Ezeken túl nem elégedettek az itt megfordulók a helyi vegyesbolt kínálatával, nyitva tartásával valamint egyes mobil szolgáltatók lefedettségével.

A személyes interjúkat két olyan emberrel készítettem, akik szorosan kapcsolódnak a faluhoz, tevékenységükkel növelve a falu vonzerejét, látnivalóit. A riportok elkészültével megtudtam, hogy milyen a külföldi- belföldi vendégek aránya, kik és honnan érkeznek a legtöbben, milyen motivációkkal, illetve mit tesznek tevékenységük népszerűsítése érdekében.

Kutatásom végeztével levontam a következtetéseket, majd javaslatokat tettem a falu hiányosságainak esetleges pótlására, néhány ponton fejlesztési lehetőségeire.

A falu vezetése mindent megtesz az idelátogatók igényeinek kielégítésére, azért, hogy minél több szép emlékekkel térjenek haza a nyaralásból, hétvégi kiruccanásból. Mindenekelőtt a helyiekre is gondolnak, hiszen a többség rendelkezik kiadó szálláshellyel. Több fontos tanulmány is a turizmust, mint fejlődési irányt jelölte ki az Őrségnek. Azokra is figyelmet fordítanak, akik nem a turizmusból próbálnak jövedelmet szerezni. Ezt bizonyítja a néhány évvel ezelőtt elindult tejüzem és fogadó, melyek szintén a turizmus és a helyiek megélhetésének szimbiózisát hivatottak szolgálni. Elérendő cél a falu számára, hogy a helyieknek ne kelljen ingázni a munkába járás miatt, minél kevesebbeknek kelljen elköltözni a megélhetési nehézségek miatt a községből.

A remek természeti adottságok és a sok érdekes látnivaló mellett negatívum az infrastruktúra fejletlensége. Bár a település mindenhol jól megközelíthető, az utak minősége hagy némi kívánnivalót maga után. Ez a tendencia sajnos az egész Őrségre jellemző.

Véleményem szerint ennek ellenére nemcsak Szalafő, hanem az egész Őrség remek kikapcsolódási lehetőség, azoknak, akik egy kis időre szeretnék elfelejteni a város zaját, a szürke hétköznapiakat, friss levegőre, csendes, barátságos környezetre vágnak.

Remélem munkám során sikerült elérnem célomat és többen fogják ezáltal megismerni Szalafőt, valamint, hogy kutatásommal segítem a falu fejlődését.

13. Irodalomjegyzék

Könyv:

1. Csiszár Károly (Második javított kiadás, 1996): *Őrség Savaria Tourist- Vas Megyei Idegenforgalmi Hivatal*
2. Szalafő története, Megjelent 2000-ben az államalapítás millenniumának emlékére *Ellátó nyomda*, Szombathely
3. Pável Ágoston válogatott tanulmányai és cikkei (1976) *Vas Megye Tanácsa Végrehajtó Bizottságának kiadása* Szombathely
4. Moldova György: Az Őrség panasza (1974) *Magvető kiadó*, Budapest
5. Vas Megye Népművészete (1996) *Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága*, Szombathely
6. Sárközi Judit: Az Őrségtől Göcsejig (2009) *Well.PPress Kiadó*, Miskolc
7. Dr. Csiszár Károly- Kovács Géza: Vallomás az Őrségről (2010) *MG Kereskedelmi és Szolgáltató Bt*, Szombathely
8. Kardos László (1982): *Az Őrség népi táplálkozása Kner Nyomda Dürer üzeme*, Békéscsaba
9. Dömötör Sándor: Őrség (1987) *Második (reprint) kiadás Őrségi Baráti Kör*, Szombathely
10. Dr. Majoros Pál: A kutatómódszertan alapjai

Helyi kiadványok, dokumentumok

1. Kapornaky Sándor, Nagy Krisztina, Kemencei Ilona, Sülyi Péter (2008): *Őrség az örökség Kiadja az Őrvidéki Civil Szövetség Deco-Print nyomda*
2. JAVASOLT KISTÉRSÉGI PROJEKTEK 2007-2013- Őriszentpéteri kistérség c. Word dokumentum (2005) *Terra Studio Kft.*

Internetes források:

<http://onp.nemzetipark.gov.hu/user/downloads/szalafo.pdf> (2012.08.24)

<http://www.origo.hu/utazas/20080318-orseg-szerfalkak-szalafo-pityerszer-kirandulasok-latnivalok.html> (2012. 08.24)

<http://www.ingatlanet.hu/statisztika/Szalafo%C5%91> (2012.08.28)

<http://www.szalafo.hu/pages/telepules.aspx> (2012.09.10)

<http://www.orszemfogado.hu/index.php/szalafo-nevezetessegei> (2012.08.28)

<http://www.bathaporta.hu/> (2012.10.20)

<http://www.ferenczporta.hu/html/001.htm> (2012.10.20)

<http://nol.hu/belfold/lap-20081031-20081031-5> (2012.10.20)

http://www.terport.hu/webfm_send/3222 (2012.07.20)

14. Mellékletek

1. számú melléklet

Kérdőíves megkérdezés - Általános kérdőív kérdései

1. Melyik tájegységben található Szalafő az alábbiak közül?

- ☐ Hortobágy ☐ Jászság ☐ Göcsej ☐ Sárrét ☐ Rábaköz
☐ Őrség ☐ Mezőség ☐ Mura mente ☐ Csallóköz

2. Melyik megyében található Szalafő az alábbiak közül?

- ☐ Somogy megye ☐ Veszprém megye ☐ Csongrád megye ☐ Zala megye
☐ Tolna megye ☐ Fejér megye ☐ Győr- Moson- Sopron megye
☐ Hajdú- Bihar megye ☐ Baranya megye ☐ Vas megye ☐ Pest megye
☐ Komárom- Esztergom megye ☐ Bács- Kiskun megye ☐ Nógrád megye
☐ Jász- Nagykun- Szolnok megye ☐ Békés megye

☐ Szabolcs- Szatmár- Bereg megye ☐ Heves megye ☐ Borsod- Abaúj- Zemplén
megye

3. Melyik Nemzeti Park Területén található Szalafő az alábbiak közül?

☐ Balaton-felvidéki NP	☐ Kiskunsági NP	☐ Duna- Dráva NP
☐ Hortobágyi NP	☐ Fertő-Hansági NP	☐ Bükk NP
☐ Duna- Ipoly NP	☐ Őrségi NP	☐ Aggteleki NP
☐ Körös- Maros NP		

4. Milyen nevezetességekről, látványosságokról hallott Szalafőn?

5. Milyen rendezvényekről, eseményekről hallott Szalafőn?

6. Járt már Szalafőn?

- ☐ Igen
- ☐ Nem → Kérem ugorjon a 13. kérdésre

7. Milyen forrásokból tájékozódott? (Több választ is megjelölhet!)

☐ Barátok, ismerősök	☐ Internet	☐ Nemzeti parki prospektusok
☐ Egyéb prospektusok	☐ Útikönyvek	☐ Televízió ☐ Írott sajtó
☐ Utazási iroda	☐ Tourinform iroda	☐ Rádió
☐ Nem tájékozódtam, mert szeretem a spontán dolgokat		☐ Egyéb:

8. Hol szállt meg?

- ☐ Szálloda ☐ Panzió ☐ Falusi szálláshely ☐ Kemping ☐ Turistaszállás
- ☐ Egyéb.....

9. Milyen nevezetességekkel, látnivalókkal találkozott?

10. Mennyi időt töltött Szalafőn?

☐ 1 nap ☐ Egy hétvége ☐ Egy hét ☐ Több hét ☐ Egyéb:

11. Mivel volt leginkább elégedett?

12. Mi tetszett legkevésbé?

13. Neme?

☐ Férfi

☐ Nő

14. Lakhelye?

.....településmegye

15. Kora?

16. Végzettsége?

☐ Általános iskola

☐ Szakmunkásképző

☐ Középiskola, gimnázium (érettségi)

☐ Egyetem, főiskola

17. Foglalkozása?

☐ Fizikai dolgozó

☐ Szellemi foglalkozású

☐ Diák

☐ Nyugdíjas

☐ Munkánélküli

2. számú melléklet

Kérdőíves megkérdezés – Helyi kérdőív kérdései

1) Mi az a három dolog, ami eszébe jut az Őrségről?

2) Milyen látnivalókról hallott Szalafőn vagy az Őrségben?

3) A felsoroltak közül melyek azok, amelyeket meg is látogatott?

4) Milyen rendezvényekről, eseményekről hallott az Őrségben?

5) a. Milyen forrásokból tájékozódott utazása előtt a szálláshelyekről? (Több választ is megjelölhet!)

☐ Barátok, ismerősök	☐ Internet	☐ Nemzeti parki prospektusok	
☐ Egyéb prospektusok	☐ Útikönyvek	☐ Televízió	☐ Írott sajtó
☐ Utazási iroda	☐ Tourinform iroda	☐ Rádió	
☐ Nem tájékozódtam, mert nincs szükségem szállásra			
☐ Nem tájékozódtam, mert szeretem a spontán dolgokat		☐ Egyéb:	

b. Milyen forrásokból tájékozódott a helyi nevezetességekről, rendezvényekről? (Több választ is megjelölhet!)

☐ Barátok, ismerősök	☐ Internet	☐ Nemzeti parki prospektusok	
☐ Egyéb prospektusok	☐ Útikönyvek	☐ Televízió	☐ Írott sajtó
☐ Utazási iroda	☐ Tourinform iroda	☐ Rádió	
☐ Nem tájékozódtam, mert szeretem a spontán dolgokat		☐ Egyéb:	

6) Mennyire elégedett Szalafő megközelíthetőségével?

(1 teljes mértékben elégedetlen, 2- elégedetlen, 3- közepesen elégedett, 4- elégedett, 5- nagyon elégedett)

1 2 3 4 5

7) Mennyire elégedett a természeti és kulturális látnivalókkal?

(1 teljes mértékben elégedetlen, 2- elégedetlen, 3- közepesen elégedett, 4- elégedett, 5- nagyon elégedett)

1 2 3 4 5

8) Kivel, kikkel érkezett?

☐ Egyedül ☐ Család ☐ Barátok ☐ Szervezett csoport ☐ Egyéb:

9) Hány napra érkezett, érkeztek?

☐ 1 napra ☐ Egy hétvégére ☐ Egy hétre ☐ Több hétre ☐ Egyéb:

10) Szalafőn szálltak meg?

☐ igen ☐ nem

(Amennyiben nem Szalafőn szállt meg, kérem ugorjon a **17.** kérdésre)

11) Milyen szállást vett igénybe Szalafőn?

☐ Panzió ☐ Falusi szálláshely ☐ Kemping ☐ Turistaszállás

☐ Egyéb, éspedig:

12) 1-től 5- ig terjedő skálán mennyire volt elégedett a szalafői szállás lehetőségekkel? *(1 teljes mértékben elégedetlen, 2- elégedetlen, 3- közepesen elégedett, 4- elégedett, 5- nagyon elégedett)*

1 2 3 4 5

13) 1-től 5- ig terjedő skálán mennyire volt elégedett a szálláshely színvonalával (szobák tisztasága, rendezettsége, szállásfoglalás lebonyolítása, vendégvárás, stb.)? *(1 teljes mértékben elégedetlen, 2- elégedetlen, 3- közepesen elégedett, 4- elégedett, 5- nagyon elégedett)*

1 2 3 4 5

14) 1-től 5- ig terjedő skálán mennyire volt elégedett a szállásadók vendégszeretetével? (1 teljes mértékben elégedetlen, 2- elégedetlen, 3- közepesen elégedett, 4- elégedett, 5- nagyon elégedett)

1 2 3 4 5

15) Véleménye szerint mennyire tájékozottak a helyi programokról, lehetőségekről a szállásadók? (1-Teljesen felkészületlen 2- Felkészületlen 3- Közepesen felkészült 4- Felkészült 5- Maximálisan felkészült)

1 2 3 4 5

16) Milyen szolgáltatást kapott a szállás mellé (többet is bejelölhet)?

- ☐ Étkezés ☐ Kerékpárkölcsönzés ☐ Bográcsozási, szalonnasütési lehetőség
- ☐ WIFI ☐ Egyéb:

17) Mi az, ami leginkább elnyerte a tetszését Szalafőn?

18) Mi tetszett legkevésbé Szalafőn?

19) Milyen fejlesztéseket javasolna a településen és környékén?

20) Tervezi-e, hogy máskor is felkeresi Szalafőt, vagy az Őrséget?

- ☐ igen ☐ nem

21) Ajánlaná-e másoknak Szalafőt?

- ☐ igen ☐ nem

22) Neme?

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

23) Lakhelye?

.....településmegye

24) Kora?

25) Végzettsége?

- ☐ Általános iskola
- ☐ Szakmunkásképző
- ☐ Középiskola, gimnázium (érettségi)
- ☐ Egyetem, főiskola

26) Foglalkozása?

- ☐ Fizikai dolgozó
- ☐ Szellemi foglalkozású
- ☐ Diák
- ☐ Nyugdíjas
- ☐ Munkanélküli

3. számú melléklet

Személyes interjú kérdései

- Mióta foglalkozik Ön falusi turizmussal?
- Szalafő határközelsége: milyen a belföldi-külföldi látogatók megoszlása?
- Az ország mely részéről érkeznek leginkább vendégek? Melyik a jellemzőbb: a családdal vagy az egyedül érkezők, esetleg a csoportosan érkező vendégek?
- Milyen módszereket alkalmaznak a látogatói elégedettség/igény mérésére?
- Milyen szolgáltatásokat kínál Ön a vendégei számára?
- Melyek azok a szolgáltatások, amelyeket az ide látogatók leggyakrabban igénybe vesznek?
- Milyen motivációkkal érkeznek a vendégek és milyen a kormegoszlás, illetve van-e szezonálítás?

- Mennyire ismerik az ide látogatók az Őrséget, Szalafőt?
- Hol tudnak tájékozódni az ide látogatók az egyes lehetőségekről (programok, szolgáltatások)?
- Mit tesz Ön a szálláshelye, szolgáltatása népszerűsítésének érdekében?
- Milyen a visszatérő vendégek aránya?